

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

8. Illustria huiusce humilitatis exempla priscorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

aptissimè, quibus quasi internodijs, virtutis huius progressio, suis incrementis augeatur: quod ipsum confirmans ille Ioannes Abbas qui in eundem Climacum scholia edidit, verè scribit, *Secundùm mensuram humilitatis, datur patientia in tribulationibus & tentationibus; secundùm patientiam, alluiatur onus tribulationum: & per patientiam pergens, consolationem participat: secundùm consolationem, magnificatur caritas ad Deum, & secundùm caritatem possidet gaudium.* Non longè ab his diuersus abit D. Bernardus, aliam distinctionis normam spectans. *Qui dicit se in Christo manere, inquit, debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Descendamus per viam humilitatis, ponaturque in nobis primus eius gradus, id est primus profectus, nolle dominari: secundus, velle subijci: tertius, in ipsa subiectione quaslibet contumelias & iniurias illatas aequanimiter pati. Primo gradu caruit in celo Lucifer — qui irreparabiliter cecidit de celo: & hoc idè fortè, quia omnino irreparabilis superbia est, velle dominari. Secundo gradu caruerunt primi homines in paradiso. — Tertium gradum non habent, qui ad tempus credunt, sed in tempore tentationis recedunt.*

Serm. 18.
in parus.

C A P V T VIII.

Flustria huiusce humilitatis exempla prisorum.

Equidem ad tertium perfectionis gradum illum dilaudatum peruenerat Libertinus, cuius virtutem patientiæ, signis & miraculis præferre se scribit Magnus Papa Gregorius: cum enim aliquando monasterij Præpositus tanta in eum iræ acerbitate desquisset, vt & manibus eum caderet, arreptoque scabello suppedaneo, faciem ac caput ita tunderet, vt totus vultus tumore ac liuore deformatetur: tam pacato id animo pertulit, vt postridie manè, ad sibi creditam rerum monasterij procuracionem domo exiturus, demore monachorum, ad Abbatem (qui è lecto nondum surrexerat) benedictionem postulaturus humiliter accesserit. Erat is Libertinus, qui apud multos gratiosus, & in primis honoratus esset, itaque suspicatus Abbas eum ob illatam iniuriam de relinquendo cœnobio cogitare: *Quò, inquit, vis abite? Respondit placidissimè, Dies est hodie, transigendo monasterij negotio constituta, cui me prætor futurum addixi, nec possunt sine monasterii damno, meæ partes desiderari. Hac responsionis benignitate percutus Præpositus, suam asperitatem & impatientiam, huius humilitatem ac mansuetudinem agnouit, è lecto desiliit, ad pedes Libertini se abiecit, se reum profitens, qui tali viro tam durus & contumeliosus fuisset. At in sua ille humilitate perseverans suæ culpæ, non illius fauitiæ, id ferebat acceptum. Abiit ergo, cumque viri nobiles, quibus erat acce-*

Lib. 1. Dial.
cap. 2.

ptissimus, tumentem huiusmodi faciem mirarentur, causamque sciscitarentur: Peccatis meis, inquit, exigentibus, heri vespere in scabellum impigi: atque ita Præpositi sui honori consulebat, vt veritatem tamen haud læderet.

Similis in dissimili re virtutis exemplum accipe, & iuuenem tam in virtute progressum robustumque mirare. Confederant magno numero monachi ad mensam, & peregrè quoque nonnulli aduenerant, cumque eorum qui ex officio tunc ministrabant, paulo tardiùs quidam iuuenis ferculum intulisset, Abbas Paulus, quasi eius tarditatis mora offensus, exerta manu talem iuueni alampam infregit, vt aures eorum, & longius confidentium auribus sonitus resularet. Tanta verò mititate id excepit præclarus iuuenis, vt non modò ab omni vel tenuissimo murmure abstinaerit, sed etiam oris modestia, tranquillitate & colore immutatis, ad spectaculum tantæ multitudinis, ne quidem rubore genas tinxerit. Nota erat Abbati iuuenis virtus, volueratque modestissimæ patientiæ publico exemplo, eos qui intererant erudire. Erudiamur & nos legentes: ac quoniam verborum D. Bernardi occasione huc vtiliter defleximus, id genus alia subiungamus. Ex vno nobis cænobio plures

prodeant: Primusque veniat quidam Isidorus, vir olim Alexandria primarius, qui cum periisset monachorum numero inseribi; Pastor, ex ipso aspectu, asperum quemdam, intractabilem, superbum, ac sæculi dignitate adhuc tumidum conciliens, vt fastium omnem extunderet, Si re vera, inquit illi, Christi iugum subire decreuisti, volo vt ante omnia te obedientiæ laboribus exerceas. Cui ille, Sicut fabro ferrum subditur, ita me, ô sanctissime, versandum tundendumque obedientiæ trado. Quibus verbis lætatus, Volo igitur, inquit, vt præ monasterii foribus perseueres, omniumque ingredientium & egredientium genibus aduolutus dicas: Ora pro me, Pater, peccator enim sum. Suscepit id Isidorus, septemque ipsos annos tanta in humilitate perdurauit. Quibus exactis, cum eum Abbas in cæterorum numerum coopere, velut dignissimum vellet, multorum, atque ad eum ipsius Climaci precibus, enixè conatus est impetrare, vt quem instituerat vitæ cursum, ad extremum vsque tenere sineretur. Præsentiebat vir sanctus, breui se ad laborum metam esse venturum: nam & decimo post die obiit, à summissione & humilitate ad cælestis regni excelsa translatus. Cum verò etiamnum in viuis degeret, de se fassus est, initio, se in animum induxisse, quasi si pro peccatis venditus esset: multaque cum amaritudine animi, & vi sibi illata, ita ad aliorum genua accidisse: vix autem annum in eo posuisse, cum id sine mærore, & cum expectatione diuinæ mercedis faceret: at anno tertio sic affici cœpisse, quasi omni monasterii conuersatione, diuinorum participatione Sacramentorum, Patrumque aspectu

Cass. col. 19.
cap. 1.

Clim.
Gradu 4.

tam indignus esset, ut in nullius faciē oculos desigere auderet: ita que sic de pressis humi luminibus, & summa humilitate animum insidente, obuios quoque, voce supplici demississimè rogabat, Pro se peccatore orarent.

Idem aliquando Abbas, ad mensam assidenti Climaco dixit, Ostendam tibi in decrepita canicie diuinum sensum atque prudentiam: ad se igitur euocat Laurentium quendam, octogenarium senem sacerdotem, & qui 48. annis in monasterio vixerat. accedit ille confestim, genibusque flexis benedictionem postulat, surgit, & Abbate, nullo nutu ut inde recederet indicante, ita ieiunus, comedentibus ceteris, ad vnā vel alteram horam stetit immotus, vix ut in venerandi senis faciem intueri præ verecundia auderet Climacus. Qui idem, que sita opportunitate, cum eum interrogasset, quid ibi adstans cogitasset? Christi, respondit, imaginem & personam Pastori imposui: neque ab homine præceptum hoc prorsus exiisse, sed à Deo existimaui. Quare, ô Pater Ioannes, non coram mensa hominum, sed coram altari diuino adstare me putans, orabam. Sed & hoc scito, Pater, quod cum quis innocentia ac simplicitati se omnino dederit, nullum maligno, contra se, aut tempus aut locum dabit. O præcepta, tironum cordibus penitissimè insculpenda! à Deo, non ab hominibus, regi se, sibi imperari credant; idque tanta simplicitatis firmitate conseruent, ut ad extremum vsque senium, imò ad extremum vitæ, per quemcumque implicatissima munia traductæ, spiritum, nihil vnquam de Superiorum iussionibus exquirant, suspicentur, aut in deterius interpretentur. Vix tamen erit ut eò pertingat quisquam, nisi eos quoque nanciscatur Prepositos, qui latentis virtutis igniculos excutere, fouere, augere sollicitè curent: quod nisi fecerint, crudeles eos, ibidem idem auctor, nec immeritò pronunciat: nam & illis progressum, & alijs virtutis exemplum inuidet; ac nonnumquam densa vitiorum filice, ob solius culturae defectum, mens illa sordescit, quæ iam diuino virtutum saru fecundari, & sanctorum desideriorum semine germinante, exornari cœperat: ibi videas pro mansuetudine asperitatem, pro patientia iracundiam, pro humilitate superbiam & honoris appetentiam succrenisse. Quam grauitè, putas, huius vineæ Dominus, negligenti succensabit agricolæ, cum suo tempore fructus exiget, & pro vuis reperiet labruscas? ô fratres mei, vtinam hic sit semper nobis animus, ut ad hos fructus ferendos, excoli omni ratione cupiamus! ut quemcumque à nostris Prepositis iubemur, abs optimo nostrique amantissimo animo profecta credamus, ipsique vtrò, ut ad perfectiora nos promoueant, virgeamus. Id monui, id monco, sed neque iterum iterumque monere piger: nec enim aliunde, tam est rara perfectio, quam quia rarus, aut nullus est, qui alium ad eam excolat, sponte verò peruenire, paucorum, incitatissima vi ingenij, & singulari Dei gratia præditorum est: sunt autem rari qui excolant, quia non est qui se velit excoli, Cur mihi inquirimus, cur non isti, cur sic durè, cur hoc tempore, cur immerenti pœna talis

ralis imponitur? huius delatione, illius suggestione, alterius fraude id factum, alieniore à nobis animo id decretum fingimus, ficta credimus, & saluberrimam medicinam suspiciosa mentis vitio in potionem letiferam vertimus. quod cum animi nostri cultores animaduertant, annon merito omni refectione abstinent, qua sic nostra mala in crudescere, & exitiosa fieri vident? At, qui velit excoli non desit, & qui excoli non deerit.

Eiusmodi fuit eodem in loco quidam Abbacyrus nomine, qui cum natura paulò esset dicacior, ac elabente saliore verbo in ceteros procacior; ipse se sanari cupiebat, & vtrò ad omnia demittebat. ergo iniurijs, contumelijs, & quodammodo persecutionibus impetebatur à ceteris, etiam famulis, adeò vt nonnumquam expelleretur à mensa, & dormiret in cœnatus: at ille summa æquitate animi omnia perfererat; donec post summam quindecim annorum patientiam, ex hac vita emigrauit, dicens ijs qui adstant; *Gratias ago Domino & vobis, Patres, quòd ad meam salutem me tentastis iugiter: hac enim ex causa immunis à tentatione demonum haecenus mansi.* Quo dicto placidè excessit è vita.

Sed accipe vinum ex aqua, gaudiù ex contumelia. Alexandriam, negotiorum causa, profectus erat Macedonius Archidiaconus; ad diem condicta rebus nondum ex animi sententia peractis, redire non potuit. ergo oblata occasione vsus Abbas, reuertentem amouet ab officio, & à monachorum consortio, ad vltimù tironum & incipientium ordinem ablegat. quam ille ignominia notam, adeò prompto & intrepido animo suscepit, ac si non ipsi, sed alteri alicui iniusta esset. Quadraginta diebus per eam vitæ ratione exactis, pristino eum gradu restituit Abbas. verùm audi rem verè mirandam, atque vrinam aliquando etiam imitandam; altera die venit Macedonius ad Abbatem, obsecrat vt sibi in eadè ignominie humilitate perseverare liceat, se quippe dū nuper Alexandria esset grauiter peccasse. Innocentis animū humilitatis exercendæ audidum, agnouit Abbas, & permisit: Itaque videre erat canicem, venerandam in incipientium ordine quasi ob delicta degere, & à prætereuntibus genu flexo, rogare, vt pro se peccatore orarent. Cuius facti causam roganti priuatim Climaco, hanc aperuit; Numquam, inquit, ita me omni impugnatione liberam sensi, numquam in me diuini luminis tantam, vel claritatem vidi, vel dulcedinem sensi.

Fuit & Mennas, primus ab Abbate, & cui omnium esset cura demandata; vir eximia virtutis. huius aliquando patientiam cum periclitari voluisset Abbas, foris redeuntem, & iuxta monasterij consuetudinem, ad excipiendam Abbatis benedictionem prostratum, tamdiu humi iacere permisit, satis vt ei temporis fuerit ad psalterium totum de memoria recitandum: tum verò grauiter obiurgatum, quòd, cum impatientissimus esset, ostentationis gratia omnia faceret, à se dimisit Abbas. Et verò, vtrid longè Deo acceptissimū videas, post annos 59. in monasterio peractos, cum diem suum obuisset, tertio

ab

ab obitu die, mirus est sepultura loco, & fragrantissimus odor exhalavit: permisit Abbas aperiretur locus, & ecce ex viroque pede, bene olentis olei fons emanabat. tum vero is, qui sic eum exercuerat, bonus Pastor, ad fratres exultans ait, En fratres mei, fatigationum ac laborum eius sudores, te vera, quasi unguentum pretiosissimum, oblatis, suscepti, Deoque sunt accepti.

Et quidem digna ista tanto viro fuerunt: ac in patientia virtute mirabilem se praebeat paucioribus annis quidam cui nomen Achatius: Hic immitem cuidam, & ut verè quod res est dicatur, crudeli seni se in discipulum tradiderat, à quo contumelias, oburgationes, ignominiam, ac frequenter verberabat, & summa semper animi aequitate nihil querebatur. Animaduvertebat, & adolescentis virtutem suspiciens, eum subinde solabatur Opanius, & adolescentis virtutem suspiciens, eum subinde solabatur Opanius, magna virtutis vir, eique obuiam factus rogabat, Quid est frater Achatii, quomodo tecum hodie agitur? At Achatius, modò liuentes & tumentes oculos, modò contusam faciem, modò caput vulneratum ostendebat; non senem sibi praepositum, sed se semper accusans, & ad nota patientia certamina accingens. Nouem annos ira decertauit, & ex isto arduo vite genere ad beatam immortalitatem euocatus est. Retulit id Magister Achatii ad quemdam non procul habitantem, dicens, Achatius meus mortuus est. Cui alter, Verè, id non credo: Omnino sic est, inquit ille, sin autem mihi non credis, Veni & vide. Venit uterque ad sepulcrum, tum vero senex ille, qui se mortem Achatii minus credere simulabat, ut alterum doceret, qualem quantumque virum indignè nimis habuisset, clamauit: Frater Achatii, itane tu quoque mortuus es? Ad quae verba, confestim, clara voce, de sepulcro respondit Achatius: Et quomodo fieri posset, Pater, ut moriatur homo obedientia deditus? o veram igitur vitae arborem obedientiam, cuius fructu qui nutriatur mori nequeat!

Sed & huic haud absimilis fuit Ioannes ille, qui grauissima patiendi desiderio, id quaesivit & inuenit monasterium, vbi solus esset peregrinus, & sperneretur ab omnibus, & afficeretur iniuriis, nec vquam de quoquam eorum minus benè sentiret. Qua in patientia cum tres annos durasset, ipse sibi dixit, O homuncio vilissime, nondum tibi ignominia & laborum fatigatio est. quare se amentem & fatuum ita simulauit, ut tamen ministerii sibi commissi partes omnes exequeretur perfectè. Interim, grauissima plurima illi imponebantur, ridebatur, subannabatur, miris modis exagitabatur, sed constantissimè, totos tredecim annos, apud omnes in stulticia opinione vixit: cum tamen & omnium esset sapientissimus, & denique eiusmodi esse sit cognitus. Huic autem eius vitae admodum est consentaneum id quod nunc refero praeceptum: Rogabatur ab adolescente, quae esset optima ad perfectionem & salutem via? triduum respondere distulit, dum precibus Dei voluntatem exquirat. tum adolescenti dicit: Huius diuini moniti

me-

memento semper, Qui perseverauerit vsque in finē hic saluus erit. Eumq; vitæ tuæ spiritualis magistrum & rectorem quære, quo nemo mortalium uigilior, asperior, durior & intractabilior nemo sit, *sub quo perseverans iugiter, obiurgationes & irrisiones, ut mel & lac quotidie bibe. Ad hæc adolescens, Si huiusmodi magister negligens ipsemet fuerit, quid hic ago, Pater? Etsi fornicari, inquit, illum uideris, noli abs eo discedere, sed tibi ipsi dic, Amice, ad quid uenisti: Tunc uidebis tumorem tuæ mentis dissipari, ex-candescentiãq; mitescere?* Ita ille.

Cuius in simulanda infania consilium, facit, ut non possim, non saltem obiter, eius celebratissimæ apud Palladium virginis meminisse, quæ ad rarã quãdam sanctitatis excelsitatem, exhaustis multorum annorum deritionibus, atq; tolerata, per stultitiæ simulationem, feminea procacitate peruenit. Latiùs non describo, notius enim est, quàm ut repeteri debeat: est tamen quod tantæ virtutis exemplo persæpè moueamur. Alia quidem occasione, & semel tantum, verum ex eadem gloriæ fuga, & humilitatis amore profectum fuit, quod quidam veterum præstitit. Solebat is in eremo cuiusdam sæcularis benignitate sustentari: cum igitur boni illius uiri filius in morbum aliquando incidisset, grauiusq; laboraret, senem sæcularis obnixè rogauit, domum secum ueniret oraturus pro filio: non potuit senex iustæ postulationi refragari, vnà proficiscuntur. at ecce de via præcurrens sæcularis, uicinos euocat, uirum sanctum uenire nuntiat, cum facibus & cereis obuiam ire suadet: ita credunt, ita faciunt, uenientesq; procul conspicatus senex, quid sibi uellent non malè coniectat. quid ergo? ad fluiuium fortè uicinum diuertit: vestes exiit, easq; nudus lauare, quasi rem valdè feriam agens, instituit. ô ingeniosam gloriæ fugiendæ magistram humilitatem! Vidit sæcularis ille, ad spectuq; turbatus ingemuit, conuentum quàm potuit honestissimè dimisit: & ad senē dolenter accedens, Quid fecisti, Abba, inquit, omnes qui te uiderunt, te dæmone correptum asserunt? Cui sapientiùs senex, Et hoc erat, quod audire malebam. vsq; eò uiruperari se, quàm sanctum haberi gratius accidebat.

Sed inquit, uideri hæc minùs imitanda: fateor equidem, quantum ad res ipsas attinet, at uel maximè is humilitatis affectus, is animus, ex quo illæ profectæ sunt, æmulatione dignus est: addam tamen, quoniam ita uelle te uideo, quæ magis imitationi sint proposita. Primus occurrit Eulalius, qui in se omnium criminationes suscipiendo, effecit ut omnes innocentia excelleret: uiebat is cum ceteris, patiens, nihil detractans, nihil ad obiecta responsans: ergo passim iuniores, ubi suas in illum culpas deriuando, se tutos & immunes uiderunt, in eum quisque reijcere, quod à se peccatum quomodolibet fuisset: pœnæ graues, bidui triduiue ieiunatio, ac etiam duriora illi iniungebantur; at Eulalius humi prostratus, se peccatorem, se negligentem fatebatur, modestissimaq; uerecundia illos adorans, absque tergiversatione cuncta lætus perferebat. Ridebant in sinu nonnulli, fatuum uacordemq; credebant: vsque ad eò, non

Q

tan-

Vita SS.
Pat. p. 2 9.
113.

Vita 88.
Pat. p. 2.
§. 28.
1. Reg. 16.

tantum exercitator, sed etiam verus patientiæ præsentis æstimator est rarus. Eò denique contemtionis apud omnes venit, ut ad Præpositum monasterij, ipsi quoque seniores de illo questum venerint, incurium, ignavum, socordem esse, in commissis negligentem, supellectilem plurimam, fictilia vasa propè omnia, illo vastatore perijisse; non ultra ferri posse, cœnobio pellendum. En quàm vana, quàmque parvi ducenda humana iudicia. Verè, homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor. Cùm enim eorum præceptum consilium minùs audiisset Abbas, & saltem in dies aliquot distulisset; ad sanctæ orationis præsidia confugit, sciens verum esse illud, Accedite ad Deum, & illuminamini, ab eoque sapientiam & in rebus obscuris consilium esse poscendum. nec spe sua frustratus, quid factu esset opus, diuinitus intellexit: conuocatisque fratribus, Sunt in vobis, inquit, qui de fratre Eulalio conquerantur, at verè dico in Domino, plaris me vel solam eius tegetem cum eius patientia facere, quàm illorum omnia, qui multum operantes marmurant. Atque ut quanti præ ceteris illius virtus fiat apud Deum intelligaris, actutum iubeo, ut suas huc singuli tegetes afferant. Et verbis, & mandato stupentes abeunt, parent, palmeas, ut id temporis moris erat, tegetes in cumulam deferunt. subijcitur Abbatis iussu ignis, cunctæque in fauillas momento eunt, sola Eulalij matta illæsa in flammis perseverante. Annon hîc diceres, illos quidem stipulam, lignum, fenum, at hunc aurum, argentum, preciosos lapides aggerasse, ut patientiæ folius opus maneret illæsum? Et hoc ipsum probè agnouerunt: necdum enim pessimum malum inuidentia, excæcatos mentis oculos occuparat: eumque tanta veneratione colere cœperunt, ut honorem eum sibi haberi nequaquam ferret, qui tantum priùs contemptum, sæuitiamque lætus perferebat: læpiusque ipse sibi dicens, Væ misero & infelici mihi: en perdididi humilitatem meam, quam tantopere acquirere, Domino meo auxiliante cupiebam. Quid facis, Eulali, te honor deliniet, te perdet furtim insinuata superbia. heu! Christum humilem, ubi nisi in humilitate reperies? Existimationis ergo, vel tædium, vel periculum non ferens, noctu fugit, in eremum secessit, ibique omnibus inuisus, desperta gloria, Deo vixit.

Dial. x. c.
14.

Sanè id erat consequens, ut qui humilitatis tam fuerat appetens, tam esset oblatus honoris fugiens: etenim periculosè admodum eius inlerpit amor, & ægrè omnis illius contagio potest excuti. Ipsa Sulpitij verba referam, quibus id perspicias. Quidam, ait, ex sanctis Patribus fugandorum de corporibus obsessis dominum incredibili præditus potestate, multa signa faciebat. Non solum enim præsens, neque verbo tantum, sed & absens quoque, interdum ciliij sui simbrijs, aut epistolis missis obsessis corpora curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur à populis, ex multis locis ad eum venientibus. Taceo de minoribus; præfecti, comites, atque diuersarum iudices potestatum præforibus illius sæpè iacuerunt. Hic enim omni potu in perpetuum penitus abstinuit, ac pro cibo septem tantum caricis sustentabatur. Interea sancto viro, ut ex virtute honor, ita ex honore vanitas, cepit subreperè. Quod malum, ubi ille primùm potuit in se sentire, gra-

sari,

sari, diu multumq; discutere conatus est, sed repellere penitus non potuit. Vbiq; nomen eius demones fatebantur. excludere à se consuetem populum non valebat. virus interim latens serpebat in pectore. & cuius nutu ex aliorum corporibus demones fugabantur, se ipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare non poterat. Totis igitur precibus conuersus ad Dominum orauit, vt permissa in se diaboli potestate, similis illis fieret, quos ipse curauerat. Quid multis: ille prepotens, ille signis atque virtutibus toto Oriente vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluerant, correptus à demone est, ac retentus in vinculis, omnia illa quæ energumeno solent fieri perpeffus. quinto demum mense purgatus est, non tantum demone, sed, quod illi erat vtilius atque optatius, etiam vanitate. Quantum putas, diuino illi viro exofam fuisse superbiam, qui ne quid vanitatis menti insideret, maluerit, quod horrificum dictum est, corporis quasi possessore demone diuexari nec potuit, nisi à fortissimo animo, res ea tam destinatò suscipi: famam sanctitatis, concursum omnium, quàm laudatus esset, videbat, quò ista recasura essent, quæ opinionum futura mutatio, quanta apud omnes secutura miratio, quàm variæ plurimorum sermocinationes ac iudicia, quàm probrosam, humanæ naturæ aduersum, corpori sit molestum, in demonis esse potestate sat etiam videbat. Verùm, hæc & alia plurima maluit incommoda subire, quàm, non dico vanæ gloriæ consentire, sed molesto aduersus eam prælio fatigari: non quod prælia fortissimus miles vereretur, qui tam acre illud minimè detrectauit, sed quòd in eo certamine, vix diu sine vulnere certari solere sciret. Cuius rei testem habemus D. Augustinum scribentem; *Huius hostis vires non sentit nisi qui ei bellum indixerit: quia etsi cuiquam facile est laude carere dum denegatur, difficile est ea non delectari cum offertur.* moxque de se modestè sentiens & loquens; *Hæc mihi ipsecano quotidie, inquit, & tamen vehementer cum aduersario dimicans, sæpe ab eo vulnera capio, cum delectationem oblata laudis mihi auferre non possum.* Sed hæc ex eius occasione dicta sint, qui non cautiùs vanam effugit gloriationem, quàm acerbissimam ignominiam notam fortiùs appetiuit. Pergamus ad opprobrii & iniuriarum tolerantiam quanta in Sanctis fuerit enarrandam.

epist. 64.

Legimus ab adulescentiore quodam interrogatum aliquando virum virtutis opinione clarissimum, sibi vt præceptum aliquod traderet cuius obseruatione saluari posset & perfici. Cui vir magnus, Si, inquit, iniurias & conuicia tacitus portaueris, id consequeris: magna enim & præ ceteris est hæc virtus. Quare, non inferioris virtutis quidam interrogatus, cur vsque adeò graues & intolerandi essent demones? Edico tibi, inquit, id esse; quia arma nostra abijcimus, contumelias, inquam, & humilitatem, patientiam & paupertatem. Consonat omnino Zacharias ille laudatissimus Mosis Abbatis discipulus, quem cum aliquando ipse magister, quid ad sanctitatem vitæ maximè conduceret, interrogasset, confestim humi prostratus, Tu me interrogas, Pater, inquebat, ego à te doceri expeto. Cui Moses, Fili Zacharia, vidi Spiritum sanctum, tuæ se menti infundentem, ideoque te interrogo. Tum igitur ille, deactum deiectumque

exp 2.

Vit. SS. PP.

p. 3. l. de humil.

p. 2. & p. 3. l. de humil.

cucullū conculcans: Non potest, inquit, esse monachus, qui non sic conculcari se passus fuerit. Nec aliud, non illepido quodam suo apologo, docuit senex ille Nub dictus, qui post vitam in eremo sanctē traductam, cum incurfione Barbarorum inde se cum sex alijs recepisset, vnaque in deserto quodam templo degerent, sibi ceterisque in primam hebdomadam silentium indixit. Cum autem lapidea nescio quæ ibidem esset statua, vidisses quotidie manē, senem illum, adirati instar, primò conuitijs, tum & lapidibus eam impotentem; die verò iam inclinante, blandius eam compellantem, mox & laudibus extollentem, & illatas contumelias sibi indulgeri postulantem. Insanire dixisses, nisi nota viri virtus & prudentia, arcanum aliquid latere persuasisset. Ergo præstituro silentij tempore iam euoluto, rogant ceteri, Quid est, Pater, quòd per hosce dies cum statua sic egisti, cumque sis Christianus, illatas saxo iniurias a saxo tibi indulgeri postulas? Tum verò venerandus senex, Hæc ego, inquit, vestra causa feci, fratres: vidistis, nec iratam conuicianti mihi succenuisse statuam, nec ad laudum præconia inani vanitate tumuisse. Si consultum nobis volumus, nunc maximè nos tales esse oportet. Viximus solitariè singuli, nec erat quod abs alijs ferremus: septem omnino sumus, tranquillitatem igitur animi seruare conuiuendo si volumus, ad statua huius normam mores componamus, nemo iniuria affectus irascatur, nemo laudibus efferatur, nemo humilitate alterius & veniæ petitione gloriatur. Si cui conditio minus placet, quòd voluerit pergat: per me licet. Monenti crediderunt, simul habitare decreuerunt, pluresque per annos, multa in humilitate & patientia, feliciter perseuerarunt.

*1. de humi-
lit.*

Annon hunc animum indurus tibi videtur Moses ille, cui cum clericus fieret, & Episcopus ei superhumerales imponeret dicens, Ecce candidus factus es; respondit, Foris, putas, an intus? ad eò suæ demissionis præsentem semper sibi recordationem gerebat. Cumque patientiæ periculum facturus Episcopus, eum templo eijei mandasset, appositis qui mussitantem obseruarent hominibus, recedebat ipse se obiurgans dicensque, Bellè, iustè tecū actū, Æthiops, atrate, sordidissime: non te puduit, cum homo non sis, in medium hominum irrupisse: ita se ipsum infra homines vir magnus collocarat. Idem de se statuerat Nestoron, qui se instar iumentum esse decreuit, vt non aliter atque asinus, omne quod imponeretur onus ferret, nulla vnquam de molestia conqueri liberet. Quod quanti faciendum sit, Sifoius ille, quem ab ipso Christo Domino yas electionis eremi vocatum scribunt, bene docuit, cum cuidam memoriam suam in Deum defixam esse dicenti, ait, Hoc equidem non magnum est, magnum autem, si te sub omni creatura videas. Quam bellè id quidam præstiterint, audi.

*1. de con-
uersat. pat.*

Monachus peregrinus venit ad agapen, refeditque ad mensam cum ceteris. Obseruant ignotum hominem curiosiores, sed & audaciores nonnulli, quis eum inuitatit mussitando quærunt; cumque non reperiunt, Surge, inquit, & hinc te foras proripe. Surgit, modeste abire: quod alij cum animaduertissent,

Quid

Quid tacimus, fratres, inquit, ignotum, indicta causa expellimus? & forsan magnus aliquis est, an nos tam immisericordes esse decet? actutum reuocari præstat, ergo reuocatur, confestimque eadem serenitate vultus redit. Cùm autem à reditu sciscitatus esset quidam, Dic nobis quæso, frater, quid tibi mentis fuit, quòd sic expulsus, sic reuocatus fueris? Verè, inquit, cordateque dicam: Me per similem canis esse penitus credidi, qui quoties fugatur, fugit; quoties reuocatur, redit. Quæ tam humilis peregrini responsio indignantium fregit animos, & fuit omnibus perfectionis incentiuum. Idem refert Dorotheus de quodam, *doctr. 7.* cum quo degebat, optimo monacho, qui nullis vniquam turbabatur molestijs, & quamuis plurimi asperimè & durissimè illum haberent, æquissimo omnia & patientissimo ferebat animo. Cùm igitur tantæ patientiæ excellentiam miraretur, cuperetque ab eo intelligere, quam tandem arte eam sibi comparasset, cùm illum obuium habuisset, de more salutatum rogare cœpi, (inquit Dorotheus) ne me celaret, quid nudius tertius, cùm tot iniurijs à tam multis afficeretur, cogitaret, & quomodo illas perferre posset? tum ille paucis & candidè, Sic ad illas me habeo, & non secus perfero, quam ab hominibus blandi canes. His auditis demisi aures, & mihi ipsi dixi, ait idem auctor, Inuenit frater hic viam per quam rectè incedat, meque ipsum sanctæ crucis signo firmans abij, Deo supplicans, vt illum protegeret.

Quid? quòd etiam reperit ille sit, qui consueque sitiret opprobria, vt quo plures contumelias & irrisus pertulisset, eo magis in sinu gauderet, dicens, Isti sunt qui verè nobis profunt, qui nobis veri profectus occasionem præbent: qui verò nos beatos prædicant, illi sunt qui deturbant & perdunt animas nostras. Hoc videbat alter ille, qui ad eò in lucro & beneficio reponebat, si quis de ipso detraxisset, vt detractori (quali se ingratum credidisset, nisi bona rependeret) vel præsentem munus offerret, vel absentem mitteret. Fuit etiam qui à dæmonia- *1. de humil.* ca, quam eiusmodi esse ignorabat, graui alapa percussus, pro assuetæ patientiæ & humilitatis exercitatione, confestim & maxillam alteram excipiendæ percussioni obiecit; sed tantam, superbiæ spiritus, humilitatem minimè tulit, & ex occupato corpore erupit exclamans, O violentia mandatorum Iesu Christi! Quod hæc potuit humilitas, ad corpus à dæmonis potestate vindicandum, omnino & longè certius id poterit, ad animum ab omni eorum impugnatione liberandum. Id ipsum olim professum esse dæmonem legimus: Cùm enim germani fratres duo perfectiorem vitam *p. 2. vit. SS.* in eremo pariter degerent, inuidit malignus dæmon, & coalitam virtute *Pat. 5. 18.* concordiam discindere conatus, effecit vt ad primæ noctis tenebras, iuniore lumen accendente, candelabrum rueret, extinctaque lucerna, maior natu frater minori succenseret, & grauius excandescens minorem etiam percuteret. Hic autem, (vide mitatem) pacatè demisseque humi se prosterrens, Bono animo esto, domine mi, inquebat, etenim illicò rursus accendam.

Fregit huius responsi benignitas daemones vires, & à seniore fratre instigando, delistere coactus est. Quod eadem nocte suo principi referens daemones, inquit, bat; Propter humilitatem istius iunioris non potui superare seniore. Deus enim idcirco statim profudit gratiam suam, & ego ex eo malè torqueor & excrucior. Audiebat hæc idolorum quidam sacrificulus, qui his permotus, & Christianus & monachus factus est, ac præ ceteris humilitatem mirè coluit. Dicebatque daemones, inimicorum nostrorum, machinamenta omnia humilitatis cōtentione dissolui. Frequenter quoque à daemones inter se loquentibus audisse, ita semper fieri, ut quoties ad iracundiam hominum corda succenderint, si quis patienter iram sustinuerit, placideque dixerit, Verè peccator sum; vim omnem suam marcescere sentirent, diuinamque in eiusmodi hominem gratiam effundi.

Finem non fecero si Paphnutium, Marinum, Macarium, & innumeros alios, grauisimorum insimulatos criminum: si Athanasium, Nazianzenum, Chrysostomum, totque viros sanctissimos variè exercitos: si Martyrum infinita examina, omni contumeliarum tormentorumque genere diuexata: si non ita priscae memoriæ Religiosorum, mirabilem in perferendis & appetendis iniurijs alacritatem enarrare cōperero. Ergo me ipse continebo, priscisque illis vnicum eiusdem temporis cum addidero finem faciam: est tamen eiusmodi, ut in hoc vno trimarum virtutum splendor eluceat.

Virtutis opinione celebrabatur Ioannes quidam, cui cum Abbas Dorotheum ministrare iussisset, id ipse tanta alacritate suscepit, ut ipsius etiam cellulae ostium quasi adorans oscularetur, beatum se credens, cui per illud ad eiusmodi sanctum caritatis obsequium aditus panderetur. Quamvis autem tam propenso & ardenti in id ferretur affectu, tamen ubi primum, ô humilitatem, caritatem, & se vincendi desiderium! ubi, inquam, accepit quendam esse monachorum, qui id ministerium vehementer affectaret, essetque ipsa desiderij importunitate subtristior: accito illo Religioso, Abbatem adijt, enixeque rogauit, eius animo ut morem gereret, eum enim esse, qui munus illud longè melius exequi & vellet & posset: fecitque Dorotheus quod in se fuit, ut frater ille sibi præferretur. Potuitne ad benevolentiam maius aliquid addi? Quod postulabaturnegauit Abbas, nouemque ipsos annos, in eodem erga senem caritatis officio, perseverauit Dorotheus. quo toto tempore, (en quanta sit immodicæ desiderationis pernicies.) frater ille qui repulsam passus fuerat improbo liore tabescebat, ac plerumque ab ipso usque nosocomio ad ecclesiam euntem Dorotheum ponè sequebatur, plurimisque conuicijs ac contumelijs insectabatur: quæ ipse patientissimè perferabat, & quamuis præfecturæ monasterij nonnulla illi pars esset delata, numquam vel vnicum eum illo fratre verbum commutauit, vel de illo questus est, aut sibi molestum ostendit. Immo verò cum ad Abbatem delatum eum, seueriusque corripiendam rescississet, Abbatem adijt, ad
genua

genua supplex proccidit, obnixæque per Iesum Christum efflagitauit, leuius vt confuleret, suum, non fratris, peccatum incusans. Hæc est verè Sanctorum victrix patientia, tot annorum forti certamine illustris. Qui verò in vno id potuerit, profectò & præstabit in ceteris: ita, cum in eiusdem caput quidam sic effudisset vrinam, vt totus etiam lectulus alieno & fetenti lotio maderet, sine querela tacitus pertulit. Quid? quòd aliquando ad Dorotheanæ cellæ ianuam, conuenere complures, & ibidem sollicitius storeas, quibus incubare solebant, excussere, nempe ita solent cimices decuti: cum autem, præ æstu, infiniti propè essent, decussi in vicinam cellam proreplere, & ad noctem vsque pro suo more latuere. redijt vespere labore fractus Dorotheus, altumque dormire cæpit, at ecce improbissimum illud agmen, odore concitum, per vniuersum se corpus effundit, collum, pectus, brachia, membra omnia, arrosu crebriore depascitur & ex fugit, sic vt experrectus, totum sibi corpus, qua maculosum, qua tumens, qua præmorsum deprehenderit. At neque apud quemquam, vel verbo questus est, vel ne in posterum id facerent monuit, vel cuiquam vmquam id dixit, quòd aliquam molestiam parere possèt, in id semper intentus, vt alios omnes veneretur ex animo, & iuxta Apostoli monitum, cum omni humilitate & mansuetudine, *Ephes. 4.* cum patientia supportaret alios in caritate, sollicitus seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. O, inquis, rara patientiæ magna documenta! Equidem permagna ista sunt, & omni imitatione dignissima. Sed audi quem præterea magis mireris animum. Hæc ille patiebatur, & se aliquid pati nesciebat: ad eam venerat mentis celsitatem, vt ista grauissima pro nihilo duceret, putaretque sibi, quasi homini cui omnia secundis votis affluerent, timendum esse, ne mercedis nihil in cælis esset afferuatum. Scribit enim, aliquando valde anxium animi se fuisse, cum sacris & diuinis eloquijs toties repeti videret: non nisi per aduersa multa aditum ad cælestia patere, sibi verò nihil aduersi contingere; & neque sic, satis ex animo extimescere se posse. Hanc autem animi fluctuationem, cum Ioanni viro sancto, & magni Barfanuphij discipulo, per literas exposuisset, eum respondiisse, necessario fieri vt quietissimi, pacatissimi, iucundissimi sint, quicumque in Patrum se obedientiam sincera mente dediderè. Sed hæc postrema alterius loci sunt. illud verò quantum est, vt tot annos, tam crebrò & grauitè, tot conuicijs & iniurijs, tanta sua patientia diuexatus, nihil se pati credat, cæloque se indignum pronuncians, id sibi dicat, quod Magnus ille Basilius ignauis; *Quæ ratione qui in vocationem in* *procem in* *reg. sus.* *luptate magis, quam in Dei mandatis, in honore, & rerum copia, quam in ignominia & inopia, vitam agere maluerimus, vitæ beatitudinem, & aequala cum sanctis, in cælesti republica ius municipiumue, & cum angelis inenarrabilem leticiam, ante Christi conspectum nobis pollicemur? Prorsus amentium est, talia secum comminisci. Quomodo enim vnâ cum Iob potero ego collocari, qui aduersum nullum casum, quamuis leuissimum, cum gratulatione susceperim? Quomodo cum Dauid, qui lenitatem aduersus hostem non adhibuerim? Quomodo cum Daniële, qui non per abstinentiam continentem, & sedulam præ-*

catio-

cationem Deum exquisuerim? Quomodo cum Sanctis singulis, qui illorum vestigia secutus non fuerim? Quis queso ludorum gymniorum arbiter, ad eum nullo est iudicio, qui coronis paribus censeat oportere dignari, tam eos qui victores e certamine euaserint, quam eos qui nullum certandi laborem subire voluerint? Quis vniquam exercitus ductor, in prada partem equam cum victoribus eos aduocauit, qui nusquam in praelio comparuerant? At enim bonus est Deus, at idem etiam est iustus: iustitie porro proprium est vt suum cuique reddatur. Ita quidem Basilius, ita ex humilitate sibi dicebat Dorotheus; nos verò nobis ex veritate dicamus; videamusque an tot exemplis, monitis, præceptionibus & legibus incitati, contemptores nostri animos, & crucis ac ignominie amantes, vel sic aliquando tandem, seridè induere, ac inolito splendoris atque commodorum amore radicatus euulso, vitam nouam, ex verè religioso spiritu, constanter & fortiter aggredi contendamus.

C A P V T IX.

Prænotanda quedam ad progressum in humilitate tentandum.

epist. 59.

Verissimè omnino scripsit D. Augustinus: *Fit miris modis in anima hominis, vt de falsa humilitate magis infletur, quam si apertius superbiat: sibi enim de virtutis adscitæ opinione, quam de alterius rei splendore, iustius gloriari posse dum putat, & omni humilitate excidit, & quantum in ipso est, virtute præstantissima turpissimè ad vitium abutitur. Ita sanè est, ac nihilominus perfacile ipsi nobis imponimus, & amore nostri blandissimè illecti, nostra dissimulamus mala, & bona multa nobis inesse, vel tenuissima suadente coniectura credimus. id verò longè verissimum experimur, in eis virtutibus quæ sunt admodum arduæ, plurimumque commendationis habent; vbi si quid illis affine, si quid inchoatum semel ausi fuerimus, protinus in maius omnia extollimus, iam Hierichuntinos prostrauisse muros, iam hostes debellasse, iam victoriæ vix vlla parte quæ sita, triumphare nos credimus. Et quidem, huic nostræ adulatorici naturæ accedit præcipitator Satan, eodem vehementer impellens, tum vt ipsa securitate torpeamus, ac mendacio falsè extollamur, tum verò vt neque dispositas caueamus insidias, neque inquirendæ atque acquirendæ virtutis absolutioni incumbamus: scit enim in virtutibus & virtijs latere permulta, quæ oculos minus curiosos minusque intentos fugiant.*

Hicigitur mihi quedam ponenda credidi, quibus veluti lapide Lydio explorare possimus, quis in nobis crucis & contumeliarum, rerumque aduersarum perferendarum amor vigeat. Et quidem cum illum omnem à Iesu Christi Domini nostri imitatione arcessamus, clarè patet, ex propiore & similiore, remotiore